

semantics with the notion inherent in it in the professional subsystem. Complete determinism is characterized by modification of the semantic components of the terms in the artistic text.

The use of scientific and technical terms in fiction is due to the tasks posed by one or another author, his aesthetic taste and skill. In the text of the work the dates are certain stylistic functions: they serve for the bright transfer of thought, to create the original artistic image.

In recent decades, interest in the problem of the functioning of the terminological vocabulary in the language of the work of art has sharply increased in linguists, which is attributable to the growing flow of scientific and technical information in literary works.

So, in the work of art, the terms are used, they give a general idea of the facts of social, industrial, scientific and other activities, which is described by the artist. These terms are not the result of logical evidence that follows one another. They act only as a characteristic of the phenomenon and serve as one of the means of creating the necessary color.

Key words: *term, structural types of terms, terminology, operation of terms.*

УДК 811.111:81'373.7

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

ГАРАПКО В.І., ЗУБРИЦЬКА О.І
Мукачівський державний університет

Англійська мова має тисячорічну історію. За цей час в ній накопичилась велика кількість висловів, які люди вважають вдалими та влучними. Так і виникла фразеологія – сукупність стійких висловів, які мають самостійне значення.

Фразеологія була та завжди залишається об'єктом дослідження лінгвістики, оскільки ця галузь є джерелом вивчення не тільки мови народу, але й культури. Не дивлячись на значну кількість робіт з фразеологія, ця тема залишається актуальною і на сьогодні. Кожна мова має фрази та вирази, які не мають точного перекладу, навіть якщо всі слова відомі і граматично зрозумілі. Що стосується перекладу фразеологізмів, то їм приділено чимало уваги в теоретичних роботах. Пов'язані з цим проблеми розглядаються по-різному, рекомендуються різні методи перекладу, зустрічаються неспіввідношеність думки. Бувають моменти, коли за наявності рівноцінної фразеологічної відповідності доводиться шукати інші шляхи перекладу, так як цей еквівалент не підходить для даного контексту. Перекладаючи слово в слово фразеологізм може призвести до неочікуваної реакції. Важкість перекладу англійських фразеологізмів не є рідкістю. Беручи до уваги всі особливості цієї чи іншої мови, виникають складності у перекладі, які стосуються культури мов. Ідіоми або фразеологізми – це саме ті конструкції, які доповнюють та прикрашають будь-яку мову, роблять її яскравою і неповторною, а головне – незрозумілою для іноземців, які намагаються її вивчити. Ідіоми – головний біль перекладачів, які не упускають можливості повеселити носіїв мови дослівним перекладом кожного слова.

Таким чином, вибір того чи іншого виду перекладу залежить від особливостей фразеологічних одиниць, які перекладач повинен розпізнати і зуміти передати їх значення, яскравість і виразність. Так як фразеологічні одиниці широко використовуються в літературі всіх стилів, грамотний перекладач не повинен допускати неточностей у перекладі того чи іншого фразеологізму. Без знання фразеології неможливо оцінити яскравість і виразність мови, зрозуміти жарт, гру слів, а іноді просто і сенс всього висловлювання.

Ключові слова: *фразеологізм, ідіоми, фразеологічні еквіваленти, порівняння, калькування.*

Вивчення англійської мови широко розповсюджено в нашій країні. Добре володіння мовою, в тому числі англійською, неможливе без знання її фразеології. Знання фразеології надзвичайно полегшує читання як публіцистичної, так і художньої літератури. Розумне використання фразеологізмів робить мову більш багатогою і яскравою.

Завдяки працям А.Д. Швейцера, Л.С. Бархударова і В.Н.Комісарова теорія перекладу отримала інтенсивний розвиток. Що стосується перекладу фразеологізмів, то їм приділено чимало уваги в теоретичних роботах. Пов'язані з цим проблеми розглядаються по-різному, рекомендуються різні методи перекладу, виявляється неспіввідношеність думки. Бувають моменти, коли за наявності рівноцінної фразеологічної відповідності доводиться шукати інші шляхи перекладу, так як цей еквівалент не підходить для даного контексту.

Постановка завдання. Переклад фразеологізмів є актуальною темою сьогодення. Таким чином, з цього випливає актуальність нашого дослідження. Мета статті полягає в тому, щоб проаналізувати та розглянути різні види перекладу фразеологічних одиниць. Для досягнення мети необхідно вирішити наступні завдання:

- визначити значення фразеологізмів та ідіом;
- розглянути фразеологічні еквіваленти перекладу;
- проаналізувати особливості та види перекладу фразеологізмів.

Результати та їх обговорення. Кожна мова має фрази та вирази, які не мають точного перекладу, навіть якщо всі слова відомі і граматично зрозумілі. Перекладаючи слово в слово фразеологізм може призвести до неочікуваної реакції. Важкість перекладу англійських фразеологізмів не є рідкістю. Беручи до уваги всі особливості цієї чи іншої мови, виникають складності у перекладі, які стосуються культури мов. Наприклад англійське значення фразеологізму «the pot calls the kettle black» є відомим та зрозумілим для англійців, але для українців цей вираз є дещо новим та дивним. Дуже важливо знайти український еквівалент, який зробить цей фразеологізм зрозумілим для людей. Згідно цієї фрази, українським варіантом перекладу може бути «хто б казав».

Наприклад: англійський фразеологізм «not room to swing a cat» в дослівному перекладі на українську мову виглядає так: «немає місця, щоб розмахуватись кішкою», але в літературі, має значення «яблуку ніде впасти». Також, вираз «to carry coals to Newcastle» дослівно на українську означає – «возити вугілля до Ньюкаслу», але загальноприйнятий еквівалент такого фразеологізму – «ходити в монастир зі своїм уставом».

Для досягнення максимальної адекватності при перекладі фразеологізмів з англійської мови на російську чи українську перекладач повинен вміти скористатися різними «видами перекладу» [2, с.80]:

- еквівалент, тобто наявний в українській та російській мовах адекватний фразеологічний зворот, що співпадає з англійським зворотом за змістом, і за образної основи, наприклад: «as cold as ice» - холодний як лід, «Augean stable(s)» - авгієві стайні, «the salt of the earth» - сіль землі, «swallow the pill» - проковтнути (гірку) пілюлю;

- аналог, тобто такий стійкий оборот, який за значенням адекватний англійській, але по образній основі відрізняється від неї повністю або частково. Наприклад: «a drop in the bucket» - крапля в морі, «a fly in the ointment» - ложка дьогтю в бочці меду, «it is raining cats and dogs» - ллє як з відра;

- описовий переклад, тобто переклад шляхом передачі змісту англійського звороту вільним словосполученням. Описовий переклад застосовується тоді, коли в мові відсутні еквіваленти та аналоги, наприклад: «to rob Peter to pay Paul» - віддати одні борги зробивши нові (взяти в одного, щоб віддати іншому), «to burn the candle on both ends» - працювати з раннього ранку і до пізнього вечора;

- антонімічний переклад, тобто передача негативного значення за допомогою стверджувальної конструкції або навпаки, наприклад: «to keep one's head» - не втрачати голови, «to keep one's head above water»[8] - не впасти в борги, «to keep one's pecker up» - не падати духом;

- калькування. Метод калькування застосовується в тих випадках, коли перекладач хоче виділити образну основу фразеологізму, або коли англійський оборот не може бути переведений за допомогою інших видів перекладу, наприклад: «the moon is not seen when the sun shines» (прислів'я)- коли світить сонце, місяця не видно;

- комбінований переклад. У тих випадках, коли український або російський аналог не повністю передає значення англійського фразеологізму або ж має інший специфічний колорит місця й часу, то дається калькований переклад, а потім йде описовий переклад і російський аналог для порівняння, наприклад: «to carry coals to Newcastle»[8] - «возити

вугілля в Ньюкасл», тобто возити що-небудь туди, де цього і так достатньо (рос. ехать в Тулу со своїм самоваром).

Допускаючи повне або часткове калькування в окремих випадках, перекладач виключає всяку можливість використання буквализму, тобто не виправданих дослівних перекладів, що спотворюють сенс англійських фразеологізмів або не відповідають нормам сучасної мови [4, с. 67].

Таким чином, вибір того чи іншого виду перекладу залежить від особливостей фразеологічних одиниць, які перекладач повинен розпізнати і зуміти передати їх значення, яскравість і виразність. Так як фразеологічні одиниці широко використовуються в літературі всіх стилів, грамотний перекладач не повинен допускати неточностей у перекладі того чи іншого фразеологізму. Без знання фразеології неможливо оцінити яскравість і виразність мови, зрозуміти жарт, гру слів, а іноді просто і сенс всього висловлювання.

Фразеологічні еквіваленти можуть бути двох типів:

1. Постійний, рівнозначний відповідник, який є єдино можливим перекладом і не залежить від контексту. Цей вид перекладу названий Я.І.Рецкером "еквівалентним" у статті, це вперше було поставлено питання про закономірні відповідності при перекладі на рідну мову. Оскільки всяка рівнозначна відповідність є еквівалентом, то зазначений вид перекладу доцільно назвати моноеквівалентом. Відповідності ці можуть виникати як результат дослівного перекладу англійських фразеологічних одиниць, наприклад:

«time is money» - «час – гроші»,

«to dance to somebody's tune» - «танцювати під чиюсь дудку»,

«custom is a second nature» – «звичка – друга натура»

«never put off till tomorrow what you can do today» – «ніколи не відкладай на завтра те, що можна зробити сьогодні»

«easy come, easy go» – «легко прийшло, легко пішло»

2. З іншого боку, можлива наявність в українській мові двох і більше еквівалентів англійської фразеологічної одиниці, з яких для перекладу даного тексту вибирають кращий або будь-який в тому випадку, якщо вони обидва або всі рівноцінні. Такі еквіваленти називаються вибірковими.

Наприклад: українське: «рукою подати»:

1. просторове значення – «близько»;

2. часове значення – «близько» (До кінця року рукою подати);

3. значення місця – «зараз же».

При виборі враховуються всі показники вихідної фразеологічної одиниці, а також її стиль і колорит. Іноді саме стилістична невідповідність або наявність колориту не допускає в переклад здавалося б саму відповідну одиницю. Один з яскравих прикладів різностильних синонімів - фразеологізми «вмирання»: піти у інший, у кращий світ, випустити дух, заснути вічним сном до грубо просторічних дати дуба, віддати кінці [1].

Число багатьох відповідностей нечисленне, до цієї групи належать фразеологічні одиниці інтернаціонального характеру, засновані на міфологічних переказах, біблійних легендах та історичних фактах.

Наприклад англійське:

«Augeans tables» - «Авгієві стайні».

«Pyrrhic victory» - «Пірова перемога».

«Achilles' heels» - «Ахіллесова п'ята».

«The apple of discord» - «яблуко розбрату».

«The salt of the earth» - «сіль землі».

З фразеологізмів інших типів А.В.Кунин зазначає: порівняння:

«as bold (brave) as a lion» - «лагідний (хоробрий) як лев»;

- «as free as a bird» - «вільний як птах»;
- «as cunning as a fox» - «хитрий як лисиця»;
- «as busy as a bee» - «працьовитий як бджілка»;

Часткові еквіваленти - це не означає якоїсь неповноти в передачі значення, а лише містить лексичні, граматичні або лексико-граматичні розбіжності при наявності однакового значення однієї і тієї ж стилістичної спрямованості. Тому частковий еквівалент за ступенем адекватності перекладу слід вважати рівноцінним повного еквіваленту [3, с. 183].

Часткові еквіваленти в свою чергу поділяються на такі групи: частковий лексичний еквівалент. А.В.Кунин, В.Н.Комісаров, підрозділяють їх на дві підгрупи: українські еквіваленти англійських фразеологізмів, що збігаються за значенням, стилістичної спрямованості та близькі за образністю, але розходяться лексичним складом. Прикладом можуть служити наступні:

- «light as a feather» - «легкий як пір'їнка».
- «put by forrainsy day» - «відкласти на чорний день».
- «a dog in the manger» - «собака на сіні».
- «like a tired butterfly» - «як сонна муха».
- «as flies to sugar» - «як мухи на мед».

Українські еквіваленти англійських фразеологічних одиниць, що збігаються з ними за значенням, за стилістичною спрямованістю, але різні за образністю. Це явище В.Н.Комісаров називає аналогом. Прикладом можуть служити наступні [4,с. 119]:

- «to be born with a silver spoon in one's mouth» - «народитися в сорочці»;
- «when pigs fly» - «як рак на горі свисне», «після дощукі в четвер»;

«he that sleeps with dogs must rise up with fleas» - «з ким поведешся, від того й наберешся»;

- «put the cat near the gold fish bowl» - «пусти козла в город»;

- «all is fish that come to his net» - «доброму злодію все впору»;

«the dog that fatches will carry» - «той, хто розпускає плітки з вами, буде пліткувати про вас»;

- «we don't kill a pig every day» - «не все коту масляна».

Частковий граматичний еквівалент. До цієї групи відносяться українські еквіваленти англійських фразеологізмів, що збігаються з ними за значенням, за стилістичним забарвленням та образністю, але відрізняються числом, в якому стоїть іменник, або порядком слів:

Розбіжність в числі:

- "fish in troubled waters" - "ловити рибу в каламутній воді";
- "play in somebody's hands" - "грати на руку";
- "catch old birds with chaff" - "провести старого горобця на полові".

Розбіжність в порядку слів:

- "all is well that ends well" - "все добре, що добре закінчується";
- "a hungry fox dreams about chicken" - "голодній лисиці все кури сняться";
- "strike while their on is hot" - "куй залізо, поки гаряче".

Калькування або дослівний переклад фразеологізмів при наявності повного або часткового еквівалента.

Наприклад:

- "the lion's share" - "левова частка";
- "love me – love my dog" - "любиш мене - люби й мою собачку";
- "crawl along like a turtle" - "повзти як черепаха" [8].

Калькування принципово відрізняється від буквализму тим, що калькування - виправданий дослівний переклад, буквализм же - дослівний переклад, що спотворює сенс перекладного висловлювання. Наприклад:

- "in a beeline" - "навпростець";
- "dog my cats"! - "Чорт візьми!";
- "seet he elephant" - "придбати життєвий досвід";
- "to eat crow" - "визнавати свої помилки";
- "to have butterflies in one's stomach" - "нервувати від страху".

Привертає увагу також один з видів описового перекладу, в якому повністю або частково передається образність українського прислів'я чи приказки, наприклад:

- "за що купив, за те й продаю" - "I sell my good sat the price I've paid for them".

Багато описові перекази є римованими, наприклад:

- "Дурням закон не писаний" - "fool sare fools, they observe no rules";
- "В гостях добре, а вдома краще" - "East or West, home is best";
- "Знає кішка, чиє м'ясо з'їла" - "well knows the kitten, whose meat is eaten".

Також описовий переклад застосуємо при поясненні сенсу фразеологічних одиниць за допомогою вільного поєднання слів, наприклад:

Відповідності однакові й переносний сенс передається в перекладацьку мову за допомогою іншого образу при збереженні всіх інших компонентів семантики фразеологізму частково - лексичний еквівалент (по термінології А.В.Кунин) [6].

Наприклад:

- "to turn back theclock" - " повернути назад колесо історії";
- "the black sheep" - "паршива вівця";
- "to flog a deadhorse" - "тягнути kota за хвіст";
- "to get up on the wrong side of the bed" - "встати не з тієї ноги";
- "as flies to sugar" - "як мухи на мед".

Висновки. Фразеологія - надзвичайно складне явище, вивчення якого потребує свого методу дослідження, а також використання даних інших наук - лексикології, граматики, стилістики, фонетики, історії мови, історії, філософії, логіки та країнознавства [5, с.12]. Тому, при перекладі фразеологізмів та ідіом рідною мовою, потрібно підбирати вислови та мовні кліше, які відповідають саме менталітету та культурі мови перекладу.

У будь-якому випадку під час роботи із фразеологічними одиницями у вихідному тексті перекладач, окрім власної пам'яті, може покладатися на цілий ряд тлумачних фразеологічних словників.

Отже, існують такі способи перекладу фразеологічних одиниць – переклад фразеологічним еквівалентом, фразеологічним аналогом, описовим перекладом, контекстуальними замінами та калькуванням, але найкращим способом перекладу образної фразеології, без сумніву, є використання відповідного фразеологізму в рідній мові. Застосування цього способу перекладу забезпечує не тільки передачу змісту, але й відтворення образності та експресивності англійського виразу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Англійські фразеологізми / [Електроний ресурс]// <http://www.english-distance.ru/mod/glossary/view.php?id=626>
2. Дубенко О.Ю. Англо-американські прислів'я та приказки. / О.Ю. Дубенко. – К.: Нова книга, 2004. – 416 с.
3. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу. / І.В. Корунець. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 448с.
4. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение. уч. пособ. / В.Н. Комиссаров. - М.: ЕТС . – 2002. – 424 с.
5. Латышев Л. К. Перевод: проблемы теории, практики и методики преподавания / Л. К. Латышев – М.: Книга по Требованию, 2013. – 160 с

6. Швейцер А.Д. Теорія перекладу // [Електронний ресурс]// http://samlib.ru/w/wagapow_a_s/shveiz-tr.shtml
7. Altenberg, Bengt. On the Phraseology of Spoken English: The Evidence of Recurrent Word-Combinations In A.P. Cowie (ed.), *Phraseology*. – Oxford: Clarendon Press, 1998.
8. Cowie, A.P. *Phraseology: Theory, Analysis, and Applications*. – Oxford: Oxford University Press. – 1998.

АННОТАЦІЯ

ФРАЗЕОЛОГИЗМИ В АНГЛІЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Англійський язык має тисячелетню історію. За це время в нем накопилось большое количество выражений, которые люди считают удачными и точными. Так и возникла фразеология – совокупность устойчивых выражений, имеющих самостоятельное значение.

Фразеология была и всегда остается объектом исследования лингвистики, поскольку эта отрасль является источником изучения не только языка народа, но и его культуры. Несмотря на значительное количество работ по фразеологии, эта тема остается актуальной и сегодня. Каждый язык имеет фразы и выражения, которые не переводятся дословно, даже если все слова известны и грамматически понятны. Что касается перевода фразеологизмов, то им уделено немало внимания в теоретических работах. Связанные с этим проблемы рассматриваются по-разному: рекомендуются различные методы перевода, встречается несовпадение мысли. Бывают моменты, когда при наличии равноценном фразеологическом соответствии, приходится искать другие пути перевода, так как этот эквивалент не подходит для данного контекста. Переводя слово в слово, фразеологизм может привести к неожиданной реакции. Тяжесть перевода английских фразеологизмов не являются редкостью. Принимая во внимание все особенности того или иного языка, возникают сложности в переводе, касающиеся культуры языков. Идиомы или фразеологизмы – это именно те конструкции, которые дополняют и украшают любой язык, делают его ярким и неповторимым, но главное – непонятным для иностранцев, которые пытаются ее изучить. Идиомы – головная боль переводчиков, которые не упускают возможности порадовать носителей языка дословным переводом каждого слова.

Таким образом, выбор того или иного вида перевода зависит от особенностей фразеологических единиц, где переводчик должен распознать и суметь передать их значения, яркость и выразительность. Так как фразеологические единицы широко используются в литературе всех стилей, грамотный переводчик не должен допускать неточностей в переводе того или иного фразеологизма. Без знания фразеологии невозможно оценить яркость и выразительность языка, понять шутку, игру слов, а иногда просто и смысл всего высказывания.

Ключевые слова: фразеологизм, идиомы, фразеологические эквиваленты, сравнение, калькирование.

SUMMARY

PHRASEOLOGY IN ENGLISH

English has a thousand year history. During this time, it has accumulated a large number of expressions that people find successful and relevant. So the phraseology emerged - a set of stable expressions that have an independent meaning.

The phraseology was and always remains the object of studying linguistics, because this branch is the source of learning not only the language of the people, but also culture. Despite a large number of works on phraseology, this topic remains relevant today. Each language has phrases and expressions that do not have an exact translation, even if all the words are well-known and grammatically understandable. As for the translation of phraseologisms, they are given a lot of attention in theoretical works. Related problems are dealt with differently, different translation methods are recommended, mismatching thoughts occur. There are times when, in the presence of equivalent phraseological correspondence, it is necessary to look for other ways of translation, since this equivalent is not suitable for this context. Translating a word into a word phraseology can lead to an unexpected reaction. The difficulty of translating English phraseologisms is not uncommon. Taking into account all the peculiarities of this or that language, there are difficulties in translating the language culture. Idioms or phraseologisms - these are the very designs that complement and decorate any language, make it a bright and unique, and most importantly - incomprehensible to foreigners who are trying to learn it. The idioms are the chief pain of the translators who do not miss the opportunity to cheer the bearers of the verbal translation of each word.

Thus, the choice of a particular type of translation depends on the features of the phraseological units that the interpreter must recognize and be able to convey their meaning, brightness and expressiveness. Since phraseological units are widely used in the literature of all styles, a competent translator should not allow inaccuracies in the translation of a phraseologism. Without the knowledge of phraseology it is impossible to assess the brightness and expressiveness of the language, to understand the joke, the game of words, and sometimes just the meaning of the whole statement.

Key words: phraseology, idioms, phraseological equivalents, comparison, calcsinations.